

Olsztyn, 10 października 2025 r.

PS-VI.431.3.13.2025.WS

Szanowna Pani
Jolanta Janulewicz
Dyrektor
Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie
Pl. Piłsudskiego 2
14-500 Braniewo

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Kontrolę przeprowadzono w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Braniewie, Pl. Piłsudskiego 2, 14-500 Braniewo. W okresie objętym kontrolą oraz w okresie prowadzenia kontroli Jednostką kierowała pani Jolanta Janulewicz, która Dyrektorem Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie jest od 29 września 2022 r.

Kontrolę przeprowadził zespół pracowników Wydziału Polityki Społecznej Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie, w składzie:

Wioletta Sinkiewicz – główny specjalista, kierująca zespołem kontrolujących, legitymacja służbowa nr 70/2023, wydana przez Wojewodę Warmińsko-Mazurskiego, oraz

Iwona Czmochowska – główny specjalista, legitymacja służbowa nr 39/2019, wydana przez Wojewodę Warmińsko-Mazurskiego,

na podstawie pisemnego imiennego upoważnienia do kontroli nr WK-I.0030.630.2025 z 8 lipca 2025 r., wydanego przez Wojewodę Warmińsko-Mazurskiego.

Termin kontroli: Kontrolę rozpoczęto w dniu 16 lipca 2025 r. i zakończono w dniu 25 lipca 2025 r. z wyłączeniem dni: 21-23 lipca 2025 r.

Kontrola została odnotowana w książce kontroli Jednostki kontrolowanej pod pozycją nr 1 w 2025 r.

Zakres kontroli:

- przedmiot kontroli: Realizacja zadań powiatu w zakresie usamodzielniania wychowanków pieczy zastępczej;
- okres objęty kontrolą: od 1 stycznia 2024 r. do dnia zakończenia czynności kontrolnych.

Kontrolę przeprowadzono na podstawie art. 186 ust. 1 pkt 3 oraz art. 197b ust. 1 i 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz.U. z 2025 poz. 49) – dalej jako ustawa wrispz, w związku z zapisami art. 180 pkt. 3, art. 182 ust. 1 oraz art. 140–153 ustawy wrispz, oraz z zapisami ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz.U. 2024 r. poz. 572 ze zm.) – dalej jako Kpa.

Na podstawie ustaleń kontroli, działalność Jednostki kontrolowanej w zakresie objętym kontrolą ocenia się **pozytywnie z uchybieniami**.

USTALENIA KONTROLI

W treści ustaleń zawartych w wystąpieniu pokontrolnym użyto następujących skrótów:

1. PCPR/Centrum/Jednostka – co oznacza: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Braniewie,
2. Dyrektor – co oznacza: Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Braniewie, panią Jolantę Janulewicz,
3. Regulamin – co oznacza: obowiązujący w dacie kontroli Regulamin Organizacyjny Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Braniewie,
4. Osoba usamodzielniania/wychowanek – co oznacza: osobę opuszczającą po osiągnięciu pełnoletności rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka bądź placówkę opiekuńczo-wychowawczą, o której mowa w art. 140 ustawy wrispz,
5. IPU/program – co oznacza: indywidualny program usamodzielnienia, o którym mowa w art. 145 ustawy wrispz
6. pracownik socjalny – co oznacza: pracownika socjalnego PCPR w Braniewie, zajmującego się sprawami dotyczącymi usamodzielnianych wychowanków,
7. Wykaz / Wykaz osób usamodzielnianych – co oznacza: wykaz osób będących w procesie usamodzielnienia w badanym okresie, sporządzony przez kontrolowaną Jednostkę,
8. Placówki – co oznacza: placówki opiekuńczo-wychowawcze w rozumieniu art. 93 ustawy wrispz, funkcjonujące na terenie Powiatu Braniewskiego,
9. Obwieszczenia – co oznacza: Obwieszczenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie wysokości kwot świadczeń przysługujących rodzinie zastępczej i prowadzącemu rodzinny dom dziecka, wysokości pomocy dla osoby usamodzielnianej oraz wysokości kwot określonych w umowach (obowiązujące w okresie objętym kontrolą).

Ustaleń kontroli dokonano w oparciu o analizę prowadzonej w PCPR w Braniewie dokumentacji (w tym dokumentów powstałych przed 1 stycznia 2024 r., a mających wpływ na działalność Jednostki w zakresie objętym kontrolą), informacje i wyjaśnienia przekazane przez panią Jolantę Janulewicz – Dyrektora PCPR w Braniewie.

USTALENIA KONTROLI

1. Dokumenty organizacyjne kontrolowanej Jednostki i organizacja pracy w zakresie realizacji zadań związanych z usamodzielnieniem wychowanków pieczy zastępczej

W okresie podlegającym kontroli Jednostka działała w oparciu o Regulamin Organizacyjny Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Braniewie, przyjęty Uchwałą Nr 62/2024 Zarządu Powiatu Braniewskiego z dnia 4 grudnia 2024 r. **/akta kontroli str. 1-23/**.

Z Regulaminu wynika, że PCPR realizujący zadania powiatu na terenie powiatu braniewskiego, pełni funkcję organizatora rodzinnej pieczy zastępczej oraz wykonuje zadania własne i zlecone z zakresu administracji rządowej, określone m.in. ustawą wrispz. Jak wynika z uzyskanych informacji, w okresie podlegającym kontroli nie obowiązywało żadne wewnętrzne zarządzenie dotyczące usamodzielnień.

Z zapisów Regulaminu wynika, że w strukturze organizacyjnej PCPR wyodrębniono Zespół ds. rodzinnej pieczy zastępczej. Do zadań Zespołu należą m.in. zadania dotyczące usamodzielnień wychowanków pieczy zastępczej. Wyodrębniono także Zespół ds. Świadczeń i Pomocy Społecznej, do

zadań którego należy m. in.: usamodzielnianie wychowanków opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze i rodziny zastępcze, planowanie środków finansowych dla pełnoletnich wychowanków opuszczających rodziny zastępcze oraz placówki różnego typu i przyznawanie pomocy pieniężnej na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie, zagospodarowanie, a także udzielanie pomocy w integracji ze środowiskiem usamodzielnianych wychowanków.

Z pisemnej informacji przedstawionej przez Dyrektora, stanowiącej **akta kontroli str. 24-25**, wynika, że zadania dotyczące usamodzielnień wychowanków realizuje 2 pracowników: starszy specjalista pracy socjalnej oraz specjalista pracy socjalnej.

2. Usamodzielnienia wychowanków pieczy zastępczej w Powiecie Braniewskim w badanym okresie

Z Wykazu osób usamodzielnianych, sporządzonych przez Jednostkę kontrolowaną, który stanowi **akta kontroli str. 26-27** wynika, że w badanym okresie, w procesie usamodzielnienia było 25 wychowanków, w tym:

- 5 - którzy opuścili rodziny zastępcze spokrewnione,
- 5 - którzy opuścili rodziny zastępcze niezawodowe,
- 1 - który opuścił rodzinę zastępczą zawodową,
- 14 - którzy opuścili placówki opiekuńczo-wychowawcze.

Spośród 25 wychowanków:

- 18 przyznano pomoc na kontynuowanie nauki,
- 14 przyznano pomoc na usamodzielnienie,
- 19 przyznano pomoc na zagospodarowanie,
- 1 udzielono pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych,
- 1 udzielono pomocy psychologa,
- żaden nie skorzystał z pomocy prawnej oraz w uzyskaniu zatrudnienia, ponieważ żaden z wychowanków nie wnioskował o takie wsparcie.

Z informacji uzyskanych w trakcie kontroli wynika, że koordynatorzy obejmują wsparciem osoby pełnoletnie, które po osiągnięciu pełnoletności nadal przebywają w dotychczasowej rodzinie zastępczej. Wsparcie koordynatora trwa do momentu opuszczenia przez osoby pełnoletnie rodziny zastępczej.

Wybrani przez wychowanków opiekunowie usamodzielnienia to:

- w 9 przypadkach rodzic zastępczy,
- w 9 przypadkach pracownik placówki opiekuńczo-wychowawczej,
- w 3 przypadkach inne osoby (ciocia, wujek),
- w 3 przypadkach rodzeństwo,
- w 1 przypadku rodzic biologiczny.

Dyrektor, zapytany w jaki sposób wychowankowie informowani są o tym jak wygląda proces usamodzielnienia, odpowiedział: *„Przeprowadzenie indywidualnych rozmów z każdym wychowankiem, w trakcie których szczegółowo omawiana jest jego sytuacja i potrzeby. Pracownicy zarówno PCPR jak i POW/RZ poświęcają wiele czasu i uwagi na wyjaśnienie, jakie świadczenia przysługują osobie usamodzielnianej i z jakich rodzajów pomocy mogą skorzystać. Rodziny zastępcze, usamodzielniani wychowankowie oraz pracownicy PCPR w zamian za udostępnienie pomieszczeń przez PCPR dla Lokalnego Punktu Pokrzywdzonych mogą korzystać z pomocy prawnej zatrudnionego*

tam prawnika. PCPR zatrudnia również trzech psychologów, z której to pomocy również mogą korzystać wychowankowie” /akta kontroli str. 24/.

Z przedstawionej przez Dyrektora pisemnej informacji wynika, że PCPR w Braniewie wypłaca świadczenia osobom usamodzielnianym w ustawowych wysokościach, zgodnie z aktualnie obowiązującym obwieszczeniem Ministra Rodziny Pracy i Polityki Społecznej w sprawie wysokości kwot świadczeń przysługujących rodzinie zastępczej i prowadzącemu rodzinny dom dziecka, wysokości pomocy dla osoby usamodzielnianej oraz wysokości kwot określonych w umowach **/akta kontroli str. 24/**, co potwierdziła przedłożona dokumentacja.

Z informacji otrzymanej od Dyrektora stanowiącej **akta kontroli str. 28-29**, wynika że w **2024 r.** na pomoc dla usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej PCPR wydatkowało kwotę **201 201,76 zł.**

Usamodzielnieni wychowankowie opuszczający placówki opiekuńczo-wychowawcze otrzymali pomoc w łącznej wysokości 118 836,76 zł. /akta kontroli str. 14/, w tym na:

1. kontynuowanie nauki – 41 383,76 zł,
2. pomoc na usamodzielnienie – 52 395,00 zł,
3. pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej – 25 058,00 zł.

Usamodzielnieni wychowankowie opuszczający rodziny zastępcze otrzymali pomoc w łącznej wysokości 82 365,00 zł, w tym na:

1. kontynuowanie nauki – 61 026,00 zł,
2. pomoc na usamodzielnienie – 14 989,00 zł,
4. pomoc na zagospodarowanie w formie pieniężnej - 6 350,00 zł.

Kontrolowana jednostka na rok **2025** zaplanowała środki w wysokości **239 943,00 zł** na realizację zadań z zakresu wsparcia usamodzielnionych wychowanków, z tego:

z rodzinnej pieczy zastępczej na łączną kwotę 112 064,00 zł., w tym na:

1. kontynuowanie nauki – 67 551,00 zł,
2. pomoc na usamodzielnienie – 39 969,00 zł,
3. pomoc na zagospodarowanie – 4 544,00 zł,

opuszczających instytucjonalną pieczę zastępczą na łączną kwotę 127 879,00 zł., w tym na:

1. kontynuowanie nauki – 64 515,00 zł,
2. pomoc na usamodzielnienie – 47 462,00 zł,
3. pomoc na zagospodarowanie – 15 902,00 zł.

3. Realizacja zadań w zakresie usamodzielniania wychowanków pieczy zastępczej i formy udzielonego wsparcia

Oceny wykonania przez kontrolowaną Jednostkę zadań w zakresie usamodzielniania wychowanków pieczy zastępczej dokonano w oparciu o analizę dokumentacji 9 wychowanków z Wykazu poz.: 1, 3, 6, 10, 16, 20, 22, 23, 24, którzy w okresie podlegającym kontroli byli w procesie usamodzielnienia.

a) Wskazanie opiekuna usamodzielnienia

Zgodnie z art. 145 ust. 2 ustawy wrispz, osoba usamodzielniana co najmniej rok przed osiągnięciem przez nią pełnoletności wskazuje osobę, która podejmuje się pełnienia funkcji opiekuna usamodzielnienia. Stwierdzono, że spośród 9 wychowanków, 8 terminowo wyznaczyło opiekuna usamodzielnienia (uzyskując jego pisemną zgodę), natomiast 1 wychowanek poz. 23 z Wykazu

wyznaczył opiekuna usamodzielnienia (uzyskując jego pisemną zgodę) 2 dni po terminie **/akta kontroli str. 30-31/**.

Z pisemnej informacji przedłożonej przez Dyrektora wynika, że: „(...) Wskazanie opiekuna usamodzielnienia zostało dokonane po wymaganym terminie, co nie było naszym zamiarem. Staramy się na bieżąco pilnować wszystkich wymaganych formalności i terminów, jednak w tym przypadku zadziałały czynniki, na które nie mieliśmy pełnego wpływu – m. in. konieczność uzgodnienia dostępności opiekuna usamodzielnienia. Zdajemy sobie sprawę z wagi terminowego składania dokumentów i dołożymy wszelkich starań, aby podobna sytuacja nie powtórzyła się w przyszłości” **/akta kontroli str. 32-33/**.

W ramach bieżącego instruktażu zespół kontrolujący zwrócił uwagę na konieczność realizowania przez PCPR zadania wynikającego z art. 180 pkt 3 ustawy wrispz, polegającego na organizowaniu wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, przez wspieranie procesu usamodzielnienia. Z uwagi na incydentalny charakter oraz fakt, iż sytuacja ta nie wywołała negatywnych skutków, odstąpiono od wydania zaleceń.

Stwierdzono, że osoby wskazane przez wychowanków na opiekunów usamodzielnienia spełniały warunki, o których mowa w art. 145 ust. 3 ustawy wrispz. Opiekun usamodzielnienia wyrażał pisemną zgodę na pełnienie tej funkcji i uzyskiwał akceptację Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Braniewie. Natomiast w przypadku usamodzielnianego wychowanka z Wykazu poz. 22, który dokonał zmiany opiekuna usamodzielnienia, brakowało w dokumentacji pisemnej zgody na pełnienie tej funkcji, a także akceptacji tego opiekuna przez Dyrektora PCPR w Braniewie **/akta kontroli str. 34-36/**. Dyrektor zapytany o przyczynę tego uchybienia, wskazał że „Brak wyrażenia zgody na pełnienie funkcji opiekuna usamodzielnienia wychowanki po zmianie oraz braku akceptacji tego opiekuna usamodzielnienia przez Dyrektora PCPR spowodowany jest przeoczeniem wymaganego dokumentu przez pracownika wynikające z nadmiaru oraz intensywności zadań w tamtym okresie (...)” **/akta kontroli str. 37-38/**. Kontrolujący w bieżącym instruktażu wskazali, iż brak zgody opiekuna usamodzielnienia oraz brak zatwierdzenia zmiany opiekuna przez Dyrektora PCPR może skutkować problemami z przyznaniem np. jednorazowej pomocy pieniężnej na usamodzielnienie, kontynuowanie nauki, czy zagospodarowanie, ponieważ opiekun ma obowiązek współuczestniczyć w procesie wnioskowania oraz nadzorować nad wydatkowaniem środków. Ponadto brak zgody opiekuna usamodzielnienia na pełnienie tej funkcji może budzić wątpliwość czy osoba ta w ogóle taką wolę wyraziła. Przyczyną powstania powyższego uchybienia był zatem niewystarczający nadzór Dyrektora nad organizacją pracy. Nie stwierdzono skutków tego uchybienia.

Biorąc pod uwagę obowiązki, jakie na opiekuna usamodzielnienia nakładają przepisy ustawy wrispz, w opinii kontrolujących, w przypadku jego zmiany, zasadne jest zapoznanie nowego opiekuna z IPU i udokumentowanie tego faktu w formie podpisu na dokumencie. Może mieć to znaczący wpływ na skuteczność procesu usamodzielnienia. W powyższym zakresie Dyrektorowi udzielono bieżącego instruktażu.

b) Opracowywanie indywidualnego programu usamodzielnienia

Ustalono, że każda osoba usamodzielniana, której dokumentację analizowano, posiadała Indywidualny Program Usamodzielnienia. Programy te były opracowywane przez osobę usamodzielnianą wspólnie z opiekunem usamodzielnienia co najmniej na miesiąc przed osiągnięciem przez tę osobę pełnoletności. Przykładowy wzór IPU stanowią **akta kontroli str. 39-42**.

W sytuacjach wymagających wprowadzenia zmian PCPR sporządzał *Modyfikacje Indywidualnego Programu Usamodzielnienia*. Zarówno programy jak modyfikacje zatwierdzone były przez Dyrektora PCPR lub kierownika właściwego PCPR do ponoszenia wydatków na finansowanie pomocy na kontynuowanie nauki i usamodzielnienie **/akta kontroli str. 43/**.

W wyniku analizy IPU stwierdzono, że nie zawierały one wszystkich elementów, o których mowa w art. 145 ust. 1 ustawy w.r.p.s., gdyż brakowało w nich informacji o zakresie współdziałania osoby usamodzielnianej z opiekunem usamodzielnienia **/akta kontroli str. 39-42/**.

Zapytana o przyczynę powyższego, Dyrektor Jednostki odpowiedziała, że: „Zakres współdziałania osoby usamodzielnianej z opiekunem usamodzielnienia w IPU był wcześniej przewidziany, jednak został omyłkowo pominięty przy sporządzaniu dokumentu. W maju br. wdrożyliśmy działania mające na celu wyeliminowanie takich błędów w przyszłości. Indywidualne programy usamodzielnienia sporządzane już są zgodnie z obowiązującymi wytycznymi, z uwzględnieniem wszystkich wymaganych elementów. W załączeniu przedstawiamy aktualnie obowiązujący druk indywidualnego programu usamodzielnienia” **/akta kontroli str. 44-45/**. Brak wszystkich elementów indywidualnego programu usamodzielnienia, w tym określenia zasad współdziałania z opiekunem usamodzielnienia może powodować, iż osoba usamodzielniana zostanie pozbawiona właściwego wsparcia ze strony opiekuna usamodzielnienia przez co właściwa realizacja procesu usamodzielnienia może być zagrożona. Przyczyną powstania powyższego uchybienia był zatem niewystarczający nadzór Dyrektora nad organizacją pracy. Nie stwierdzono skutków tego uchybienia. Podczas trwania czynności kontrolnych Dyrektor przedłożył wzór nowego druku IPU zawierający wszystkie elementy przewidziane w art. 145 ust. 1 ustawy w.r.p.s. stanowiący **akta kontroli str. 46-49**, w związku z tym odstąpiono od wydania zalecenia w tym zakresie.

W okresie objętym kontrolą nie było przypadku odmowy zatwierdzenia indywidualnego programu usamodzielnienia.

Zgodnie z art. 145 ust 5 ustawy w.r.p.s. Kierownik powiatowego centrum pomocy rodzinie powiatu właściwego do ponoszenia wydatków na finansowanie pomocy na kontynuowanie nauki i usamodzielnienie informuje powiat właściwy ze względu na planowane miejsce osiedlenia się osoby usamodzielnianej o zamiarze osiedlenia się tej osoby w miejscowości wskazanej w indywidualnym programie usamodzielnienia oraz przesyła mu kopię tego programu i informacje o opiece usamodzielnienia.

W wyniku analizy dokumentacji stwierdzono, że wychowanka z Wykazu pod poz. nr 6 wskazała w Indywidualnym Programie Usamodzielnienia z dnia -----, iż po opuszczeniu pieczy zastępczej jej przewidywanym miejscem osiedlenia się będzie teren innego powiatu. PCPR nie zrealizował w tym czasie zapisu wynikającego z art. 145 ust. 5 ustawy w.r.p.s., gdyż poinformował powiat, właściwy ze względu na miejsce osiedlenia się wychowanki dopiero ----- po zakończeniu przez nią nauki **/akta kontroli str. 50-57/**.

W przypadku wychowanki z Wykazu pod poz. nr 22 (-----), PCPR w Braniewie pismem z dnia ----- poinformowało powiat właściwy o zamiarze osiedlenia się tej osoby na terenie tego powiatu. Z dokumentacji osoby usamodzielnianej nie wynika jednoznacznie kiedy poinformowała ona PCPR w Braniewie o zamiarze osiedlenia się na terenie innego powiatu, jednakże już w Modyfikacji indywidualnego programu usamodzielnienia z dnia -----

----- wskazała, iż zamierza wynająć mieszkanie na terenie innego powiatu **/akta kontroli str. 58-60/**.

Zapytany o podanie przyczyny takiej zwłoki Dyrektor kontrolowanej jednostki wskazał, że: *„Różnica w terminach powiadamiania powiatu wynika z indywidualnych uwarunkowań i sytuacji życiowej osób usamodzielnianych. W każdym przypadku pracy socjalnej z wychowankiem pracownik socjalny ma na celu zapewnienie możliwie najlepszego i ciągłego wsparcia zgodnie z ich aktualnymi potrzebami oraz przepisami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. W przypadku [tu wskazano imię i nazwisko wychowanków z poz. nr 6 i 22 z Wykazu] zawiadomienie zostało wysłane po zakończeniu nauki, ponieważ osoba usamodzielniana przebywała poza powiatem w związku z nauką, jednak nie deklarowała podczas rozmów zamiaru osiedlenia się na terenie miasta ----- . Informacje o pozostaniu w ----- osoby usamodzielniane przekazały dopiero po zakończeniu szkoły i złożeniu wniosku na usamodzielnienie”* **/akta kontroli str. 61/**.

Z przedłożonej dokumentacji wynika jednak, że w przypadku wychowanki z Wykazu pod poz. nr 6 już na etapie złożenia IPU informowała ona, iż zamierza osiedlić się na terenie innego powiatu, co potwierdza również treść pisma z dnia -----, w którym PCPR w Braniewie informuje powiat właściwy ze względu na osiedlenie się osoby usamodzielnianej, iż po opuszczeniu przez nią pieczy zastępczej (-----) osiedliła się na terenie tego powiatu. W przypadku usamodzielnianej z Wykazu pod poz. nr 22 trudno jest jednoznacznie stwierdzić, kiedy wskazała o zamiarze osiedlenia się na terenie innego powiatu, gdyż nie przedłożono kontrolującym dokumentu, który potwierdziłby ten fakt.

W przypadku wychowanka pod poz. nr 3 z Wykazu, który opuścił pieczę zastępczą -----, PCPR pismem z dnia ----- poinformowało powiat właściwy o osiedlaniu się wychowanka, na terenie tego powiatu po opuszczeniu pieczy zastępczej **/akta kontroli str. 62/**. Kontrolującym nie przedłożono dokumentu, w którym usamodzielniany deklaruje, iż zamierza osiedlić się na terenie innego powiatu.

W pisemnym wyjaśnieniu Dyrektor poinformował, iż: *„(...) W przypadku [tu wskazano imię i nazwisko wychowanka z poz. nr 3 z Wykazu] zawiadomienie zostało przesłane na początku procesu usamodzielniania, ponieważ osoba usamodzielniana jednoznacznie zadeklarowała w trakcie rozmowy zamiar stałego zamieszkania na terenie innego powiatu. W trosce o zapewnienie wsparcia na wyposażenie mieszkania PCPR uznał, że zasadne jest na tym etapie przekazanie informacji o osiedleniu się wychowanka już na początku usamodzielniania, aby umożliwić wychowankowi odpowiednie warunki zamieszkania”* **/akta kontroli str. 61/**.

Z przedłożonej kontrolującym dokumentacji nie wynika, kiedy wychowanek poinformował PCPR w Braniewie o zamiarze osiedlenia się na terenie innego powiatu, ponieważ akta nie zawierały żadnej notatki służbowej ani też innego dokumentu, który świadczyłby, iż taka rozmowa z wychowankiem się odbyła.

W badanych przypadkach nie było możliwości stwierdzić jakie skutki wywołały te uchybienia. Jednakże w przypadku niepowiadomienia pcpr-ów z dużych miast, które często stają się destynacją młodych ludzi, zaniechanie obowiązku wynikającego z art. 145 ust. 5 ustawy wprawdzie skutkować może brakiem zabezpieczenia przez powiat środków finansowych na przyznanie pomocy na zagospodarowanie dla usamodzielnianego wychowanka. W ocenie kontrolujących informowanie powiatu właściwego ze względu na planowane miejsce osiedlenia się osoby usamodzielnianej

niezwłocznie po powzięciu przez kontrolowaną Jednostkę takiej informacji pozwole na zabezpieczenie przez ten powiat odpowiednich środków finansowych na udzielenie pomocy.

Stwierdzono, iż usamodzielniani wychowankowie wraz z Indywidualnym programem usamodzielnienia składali również *Własny projekt usamodzielnienia, wnioski do indywidualnego planu usamodzielnienia*. Na druku tym wychowanek wskazywał jakie są jego potrzeby w zakresie: zapewnienia odpowiednich warunków mieszkaniowych, kontynuowania nauki, wyposażenia w niezbędne rzeczy osobistego użytku i wyposażenia mieszkania oraz doradztwa i wsparcia w działaniach dotyczących wiedzy o funkcjonowaniu rodziny **/akta kontroli str. 63-64/**.

Ponadto, jak wynika z przedłożonych informacji, w okresie objętym kontrolą 2 wychowanków przerwało proces usamodzielnienia, ze względu na trudną sytuację materialno-bytową **/akta kontroli str. 25/**. Dyrektor Jednostki poinformował, iż: „*W przypadku przerwania procesu usamodzielnienia ze względu na trudną sytuację materialno-bytową pracownik socjalny przyznał pomoc na usamodzielnienie, które znacznie poprawiło sytuację bytową usamodzielnianych oraz w jednym przypadku została przyznana pomoc na zagospodarowanie, która poprawiła znacząco warunki mieszkaniowe usamodzielnianego. Dodatkowo oferowano wsparcie psychologiczne, jednak usamodzielniani nie skorzystali z tej formy pomocy. W przypadku usamodzielnianego [tu wskazano imię i nazwisko wychowanka] pracownik socjalny w rozmowie wskazał miejsca, gdzie mógłby znaleźć zatrudnienie w naszym mieście. Natomiast usamodzielniana [tu wskazano imię i nazwisko wychowanki] pracę miała już zapewnioną na terenie innego powiatu. Pracownik socjalny w rozmowach z usamodzielnianymi zapewniał o dalszej możliwości otrzymania wsparcia oraz pomocy z tut. Centrum”* **/akta kontroli str. 65/**.

Po zakończeniu realizacji indywidualnego programu usamodzielnienia osoba usamodzielniania wraz z opiekunem usamodzielnienia i Dyrektorem PCPR, jako powiatu właściwego do ponoszenia wydatków na finansowanie pomocy na kontynuowanie nauki i usamodzielnienie, dokonywała oceny końcowej procesu usamodzielnienia, co znalazło potwierdzenie w przedłożonej dokumentacji wychowanków **/akta kontroli str. 66/**.

c) Przyznawanie pomocy na kontynuowanie nauki

W badanym okresie pomoc na kontynuowanie nauki otrzymało 18 wychowanków. W poddanych analizie przypadkach, pomoc na kontynuowanie nauki przyznawana była na podstawie pisemnego wniosku, po zatwierdzeniu IPU – zgodnie z art. 145 ust. 1 ustawy wripsz. W każdym analizowanym przypadku weryfikowany był okres przebywania w pieczy zastępczej, uprawniający wychowanka do przyznania tego świadczenia, o czym mowa w art. 141 ustawy wripsz.

Decyzje administracyjne, które poddano analizie, zawierały wszystkie wymagane elementy, o których mowa w art. 107 § 1 Kpa **/akta kontroli str. 67-76/** i zostały skutecznie doręczone.

Wszystkie decyzje podpisane były przez Dyrektora, posiadającego stosowne upoważnienie Starosty Braniewskiego, które zostało przedłożone zespołowi kontrolujących do wglądu.

Decyzje wydawane były zgodnie z żądaniem strony, wysokość pomocy na kontynuowanie nauki odpowiadała kwocie, określonej w obowiązujących przepisach. Ustalono, iż w przypadkach tego wymagających, dokonywano zmian decyzji, zgodnie z zapisami Obwieszczenia MRPiPS z dnia 24 marca 2024 r.

Ustalono, iż w postępowaniu w sprawie zmiany decyzji przyznającej pomoc na kontynuowanie nauki, nie powiadamiano strony o wszczęciu postępowania z urzędu w przypadku 6 osób usamodzielnianych, których dokumentację analizowano **/akta kontroli str. 77-85/**.

Zapytany o podanie przyczyny tego uchybienia Dyrektor kontrolowanej jednostki wskazał: „(...) w przypadkach dotyczących zmiany decyzji administracyjnych nie zostało wszczęte postępowanie zgodnie z wymogami Kodeksu postępowania administracyjnego. Przyczyną zaniechania było niedopatrzenie oraz błędne przeświadczenie, że zmiana decyzji w pewnych okolicznościach nie wymaga formalnego wszczęcia postępowania. Było to działanie niezamierzone. Po zidentyfikowaniu nieprawidłowości wdrożone zostały odpowiednie działania naprawcze i obecnie wszystkie przypadki zmiany decyzji będą poprzedzane prawidłowym wszczęciem postępowania” /akta kontroli str. 86-87/.

Zgodnie z art. 61 § 1 oraz § 4 Kpa, postępowanie administracyjne wszczyna się na żądanie strony lub z urzędu. Jeśli wszczyna się postępowanie z urzędu, to organ administracji publicznej ma obowiązek zawiadomić strony tego postępowania. Dzięki temu strona ma możliwość zapoznania się z aktami i pozwala na zgłoszenie uwag i wniosków, co ma wpływ na ostateczną decyzję organu. Ponadto zawiadomienie o wszczęciu postępowania pozwala na stwierdzenie czy decyzja została wydana w terminie określonym w art. 35 Kpa. Pozbawienie strony możliwości wzięcia czynnego udziału w postępowaniu, może skutkować poważnymi konsekwencjami procesowymi. Stwierdzenie ważności wydanych decyzji pozostaje jednak poza sferą oceny przedmiotowej kontroli.

W okresie podlegającym kontroli nie wydano decyzji odmownej w przedmiocie przyznania pomocy na kontynuowanie nauki.

W dwóch spośród analizowanych przypadków (poz. nr 3 i 6 z Wykazu), decyzje o przyznaniu pomocy na kontynuowanie nauki zostały uchylone, gdyż jedna osoba poinformowała o zakończeniu nauki w szkole, a druga przerwała naukę z powodu trudnej sytuacji materialno-bytowej i konieczności podjęcia pracy /akta kontroli str. 88-94/.

Ustalono, iż w analizowanych przypadkach, pomoc na kontynuowanie nauki przyznawana była na czas trwania nauki, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez osobę usamodzielnianą 25-go roku życia. Usamodzielniający się wychowankowie, którym PCPR wypłacał pomoc na kontynuowanie nauki, realizowali ją w:

- szkole - 5 osób (poz. nr 1, 6, 16, 20, 22 z Wykazu),
- uczelni - 2 osoby (poz. nr 3 i 10 z Wykazu).

Wychowankowie fakt uczenia się potwierdzali aktualnymi zaświadczeniami o kontynuowaniu nauki, które dostarczali do Centrum co pół roku.

Przedstawione do wglądu elektroniczne wyciągi z przelewów bankowych potwierdziły że ww. świadczenia wypłacano zgodnie z wydanymi decyzjami, i przelane zostały na wskazane przez wychowanków rachunki bankowe.

d) Przyznawanie pomocy na usamodzielnienie

W okresie objętym kontrolą pomoc na usamodzielnienie otrzymało 14 wychowanków. Stwierdzono, że pomoc na usamodzielnienie każdorazowo przyznawana była po zatwierdzeniu IPU – w myśl art. 145 ust. 1 ustawy wrispz - na podstawie pisemnego wniosku.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami weryfikowano też czy długość okresu przebywania wychowanka w pieczy zastępczej uprawniała do przyznania pomocy na usamodzielnienie – o czym mowa w art. 141 ustawy wrispz.

Decyzje administracyjne, które poddano analizie zawierały wszystkie wymagane elementy, o których mowa w art. 107 § 1 Kpa, podpisane były przez osoby upoważnione. Wydane zostały zgodnie

z żądaniem strony, wysokość pomocy na usamodzielnienie była zgodna z obowiązującymi przepisami **/akta kontroli str. 95-98/**.

Decyzje wysyłane były za zwrotnym potwierdzeniem odbioru lub odbierane osobiście przez wychowanków, co zostało potwierdzone podpisem złożonym na formularzu potwierdzenia odbioru. W przypadku decyzji wysyłanych pocztą potwierdzenia ich odebrania (zwrotki) znajdowały się w dokumentacji.

W okresie podlegającym kontroli nie wydano decyzji odmownej na w tym zakresie.

Przedstawione do wglądu listy wypłaconych wychowankom świadczeń w okresie podlegającym kontroli, potwierdziły że przyznana pomoc na usamodzielnienie została wypłacana zgodnie z wnioskami i wydanymi decyzjami oraz przelana na wskazane rachunki bankowe.

e) Przyznanie pomocy na zagospodarowanie

W badanym okresie pomoc na zagospodarowanie otrzymało 19 wychowanków. W każdym analizowanym przypadku świadczenie przyznawane było na podstawie pisemnego wniosku, po zatwierdzeniu IPU, zgodnie z art. 145 ust. 1 ustawy wrispz. W każdym przypadku weryfikowano okres przebywania w pieczy zastępczej, uprawniający wychowanka do pobierania tego świadczenia, o czym mowa w art. 141 ustawy wrispz.

Decyzje administracyjne, które poddano analizie zawierały wszystkie wymagane elementy, o których mowa w art. 107 § 1 Kpa, podpisane były przez osoby uprawnione. Wydawane były zgodnie z żądaniem strony, wysokość pomocy na zagospodarowanie była zgodna z obowiązującymi przepisami. Z sentencji analizowanych decyzji wynika, że usamodzielniani wychowankowie zobowiązani zostali do rozliczenia otrzymanej pomocy w wyznaczonym terminie. Decyzje zostały skutecznie doręczone wychowankom **/akta kontroli str. 99-102/**.

Decyzje wysyłane były za zwrotnym potwierdzeniem odbioru lub odbierane osobiście przez wychowanków, co zostało potwierdzone podpisem złożonym na formularzu potwierdzenia odbioru. W przypadku decyzji wysyłanych pocztą potwierdzenia ich odebrania (zwrotki) znajdowały się w dokumentacji.

W wyniku analizy przedłożonych faktur, potwierdzających zakup przez wychowanków niezbędnych artykułów oraz wyciągów z przelewów bankowych regulujących te faktury, ustalono, że przyznane środki na zagospodarowanie zostały w pełni wydatkowane.

W okresie podlegającym kontroli nie wydano decyzji odmownej w tym zakresie.

f) Udzielanie pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych i zatrudnienia

Z analizy dokumentacji wynika, że pomoc PCPR w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych polegała na umieszczeniu 1 wychowanki poz. nr 10 z Wykazu w mieszkaniu treningowym **/akta kontroli str. 103-116/**. Pomoc ta realizowana jest w ramach projektu dofinansowanego ze środków EFS pn. *„Szczęśliwe dzieciństwo – dorosłość bez lęku”*. Celem pobytu wychowanki w mieszkaniu treningowym jest nabycie umiejętności samodzielnego gospodarowania i zarządzania finansami.

W analizowanej dokumentacji pozostałych wychowanków brak było wniosków do PCPR o udzielenie pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych.

Stwierdzono, że w okresie podlegającym kontroli żaden z usamodzielnianych wychowanków nie zwrócił się o udzielenie pomocy w uzyskaniu zatrudnienia.

g) Zapewnianie pomocy prawnej i psychologicznej

W okresie podlegającym kontroli jedna z osób usamodzielnianych z Wykazu pod poz. nr 22 skorzystała z pomocy psychologicznej. Z przebiegu spotkania psycholog sporządził „kartę pracy psychologa”. W aktach wychowanka znajdowały się również adnotacje urzędowe pracownika kontrolowanej Jednostki opisujące aktualną sytuację wychowanka, uzasadniająca potrzebę udzielenia wsparcia psychologicznego **/akta kontroli str. 117-119/**.

h) Inne formy wsparcia

Ustalono, iż PCPR w Braniewie realizuje projekt pn. „*Szczęśliwe dzieciństwo – dorosłość bez lęku*” w ramach programu Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur 2021 – 2027. Projekt zakłada między innymi wsparcie procesu usamodzielnienia wychowanków pieczy zastępczej poprzez:

- utworzenie mieszkania treningowego, które funkcjonuje od 05.05. 2025 r.,
- tworzenie ścieżki aktywizacyjno-edukacyjnej dla usamodzielnianych wychowanków związanych z uzupełnieniem wykształcenia i przygotowaniem zawodowym dla 45 osób,
- opłacenie kursów zawodowych dla 20 osób usamodzielnianych **akta kontroli str. 24-25/**.

UWAGI I WNIOSKI

Na podstawie przeprowadzonych czynności kontrolnych wnioskować można, że pomimo stwierdzonych uchybień Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Braniewie w badanym okresie, w obszarze usamodzielniania wychowanków pieczy zastępczej realizowało wszystkie ustawowe zadania, udzielało pomocy, o którą wnioskowali usamodzielniani wychowankowie oraz wypłacało im należne świadczenia pieniężne.

Należy jednak wskazać, iż na wielu dokumentach figurujących w dokumentacji PCPR brakowało daty ich wpływu. Brak daty wpływu na dokumencie urzędowym może prowadzić np. do trudności w ustaleniu terminu załatwienia sprawy, czy terminu wniesienia odwołania. Data wpływu jest jednym z podstawowych elementów identyfikujących dokument w systemie kancelaryjnym. Zgodnie z instrukcją kancelaryjną, data wpływu powinna być umieszczana na dokumencie w sposób czytelny i jednoznaczny, zwykle w postaci pieczęci wpływu.

ZALECENIE POKONTROLNE

W związku ze stwierdzonymi uchybieniami, działając w oparciu o art. 197d ust. 1 ustawy wrispz, wnoszę o podjęcie przez Dyrektora, jako osobę odpowiedzialną za ich powstanie stosownych działań, mających na celu ich wyeliminowanie oraz realizację następujących zaleceń:

1. **Zgodnie z art. 145 ust. 2 w przypadku zmiany opiekuna procesu usamodzielnienia uzyskiwać jego zgodę na pełnienie tej funkcji.**
2. **Dokonywać akceptacji wyznaczonego przez osobę usamodzielnianą opiekuna usamodzielnienia zgodnie z art. 145 ust. 3.**
3. **W przypadku powzięcia informacji o zamiarze osiedlenia się usamodzielnianego wychowanka poza powiatem braniewskim, niezwłocznie realizować zapis wynikający z art. 145 ust. 5 ustawy wrispz.**

4. W przypadku wszczynania postępowań z urzędu, zawiadamiać o tym fakcie stronę postępowania, zgodnie z art. 61 § 4 Kpa
5. Wdrożyć instruktaż i pouczenie przekazane podczas kontroli w bieżącą pracę Jednostki.

POUCZENIE

Stosownie do art. 197 d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej kontrolowanej Jednostce przysługuje prawo zgłoszenia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego i/lub zawartych w nim zaleceń pokontrolnych w terminie 7 dni od dnia otrzymania wystąpienia pokontrolnego wraz zaleceniami. W przypadku niezgłoszenia zastrzeżeń, proszę o poinformowanie Wojewody o realizacji zaleceń pokontrolnych, w terminie 30 dni od dnia otrzymania niniejszego wystąpienia.

Kierownik kontrolowanej jednostki może w każdym czasie wycofać złożone do wystąpienia pokontrolnego zastrzeżenia. Wycofane zastrzeżenia pozostawia się bez rozpatrzenia.

Z up. WOJEWODY WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO

Piotr Duda

ZASTĘPCA DYREKTORA

Wydziału Polityki Społecznej

Zespół kontrolujących:

Wioletta Sinkiewicz – główny specjalista

Iwona Czmochowska – główny specjalista